

УДК 311.4

Давидюк Ангеліна,
здобувачка 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 112 «Статистика»
Коломієць Таміла (науковий керівник),
доктор філософії, старший викладач кафедри
математичного аналізу, бізнес-аналізу та статистики
Житомирський державний університет імені Івана Франка

СТАТИСТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ (2014-2022 РОКИ)

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України змінило повсякденне життя кожного українця.

Українські підприємці щодня стикаються з численними викликами та труднощами. Кожного з українських підприємців можна назвати героєм,

оскільки вони на свій страх і ризик з перших днів вторгнення відновлюють роботу підприємств, допомагаючи Збройним Силам України матеріально.

Відповідно до Статті 42 «Підприємництво як вид господарської діяльності» Господарського Кодексу України в сучасній економіко-статистичній літературі підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [3].

Отже, підприємницька діяльність насамперед мотивується прагненням до отримання прибутку. Цей прибуток у свою чергу стає фундаментом для розширення капіталу та розвитку підприємства.

Аналітичний центр grc.ua провів дослідження, яке свідчить про вражаючу стійкість українського бізнесу в умовах жорстокої війни.

У березні 2022 року лише 40,2 % компаній зберегли комерційну діяльність, а 8,8 % працювали частково. Вже через два місяці ситуація значно покращилась – більше половини опитаних підприємств відновили роботу, а 16 % працювали в безпечних регіонах [2].

На кінець вересня – початок жовтня 93 % опитаних компаній заявили про відновлення комерційної діяльності, 61 % з них відновили роботу в повному обсязі, а 30 % працюють частково в безпечних регіонах [2].

2 % компаній релокували свій бізнес в іншу країну, а 1 % повністю припинили роботу без планів на відновлення. 4 % підприємств планують відновити роботу в найближчі місяці [2].

Це дослідження свідчить про те, що український бізнес не здається перед жорстокою агресією росії. Більшість компаній знайшли способи відновити роботу та продовжувати свою діяльність в умовах війни. Це свідчить про стійкість українського народу та його віру в перемогу [2].

Уряд України оголосив про нові податкові новації для підтримки бізнесу під час війни.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль у своєму відеозверненні представив ряд змін в податковій системі, спрямованих на стимулювання економічної активності в умовах воєнного стану.

Основні новації були такі:

- Перехід на єдиний податок для більших компаній: підприємства з обігом до 10 млрд. грн. зможуть сплачувати єдиний податок 2 % від обороту, замість ПДВ та податку на прибуток. Це спростить ведення бухгалтерського обліку і зменшить податкове навантаження [1].

- Спрощення оподаткування для ФОПів: ФОП I та II груп можуть добровільно сплачувати єдиний податок. Якщо вони не отримують доходу, то їм не потрібно сплачувати ЄСВ. ФОП II-III груп звільняються від сплати ЄСВ за мобілізованих працівників [1].

- Звільнення від податків: власники земельних ділянок на територіях, де ведуться бойові дії, звільняються від сплати податку на землю до кінця року [1].

- Зниження ПДВ та акцизів на пальне: ПДВ на пальне знижено з 20 % до 7 %, а акцизи скасовані. Це має призвести до зниження цін на бензин і дизель [1].

Уряд увів ці новації, щоб допомогти українському бізнесу вистояти в умовах війни та зберегти робочі місця. Важливо, що усі податкові новації вступили в силу з 24 лютого 2022 року.

Країна розробила програму грантів для малого та середнього бізнесу, на які уряд виділив 10 млрд. грн. Також держава пропонує кредити під 0 % для малого та середнього бізнесу на відновлення та розвиток, введено мораторій на перевірки бізнесу з боку податкових та інших органів влади.

За 2 роки повномасштабної війни українське підприємництво продемонструвало вражаючу стійкість та адаптивність до нових, складних умов. Бізнес пристосувався до обмежень, пов'язаних з повітряною тривоною, комендантською годиною, обмежень нової системи оподаткування, нового законодавства.

Головним завданням українського підприємництва стало підтримання економіки та допомога у відстоюванні незалежності та незламності України.

Розвиток підприємництва в Україні – це складне питання, яке потребує ретельного аналізу, оскільки воно відбувається на тлі девальвації національної валюти та політичної невизначеності. Ці фактори створюють додаткові ризики та перешкоди для ведення бізнесу. З метою поглиблення розуміння динаміки підприємницької діяльності в Україні було проведено дослідження, яке дало змогу отримати такі результати.

Основні результати. У таблиці 1 наведено динаміку кількості діючих суб'єктів господарювання в Україні за роками (2014-2022 роки) та за категоріями (великі, середні, малі підприємства). Дані взяті з офіційного сайту Державної служби статистики України [4].

Аналізуючи ці дані, можемо бачити, що кількість діючих суб'єктів господарювання в Україні протягом 2014-2022 років зростала. Найбільше зростання спостерігалось у 2017 році (+5,4 %) та 2018 році (+6,7 %). Найбільше падіння спостерігалось у 2022 році (-21,2 %). Це пов'язано з повномасштабною війною, яку розпочала росія проти України.

Охарактеризуємо кожену категорію підприємств.

Великі підприємства: кількість зростала протягом 2014-2018 років. Після 2018 року спостерігається зниження кількості.

Середні підприємства: кількість зростала протягом 2014-2017 років. Після 2017 року спостерігається зниження кількості.

Малі підприємства: кількість зростала протягом 2014-2018 років. Після 2018 року спостерігається незначне зниження кількості порівняно з іншими категоріями.

Якщо брати загальну структуру підприємств, то бачимо, що малі підприємства протягом 2014-2022 років становили більшість (90-95 %) від загальної кількості діючих суб'єктів господарювання, а частка великих та середніх підприємств протягом 2014-2022 років зменшувалася.

Таблиця 1. Кількість діючих суб'єктів господарювання в Україні в період 2014-2022 років

Роки	Всього	Великі	Середні	Малі
2014	341001	497	15906	324598
2015	343440	423	15203	327814
2016	306369	383	14832	291154
2017	338256	399	14937	322920
2018	355877	466	16057	339374
2019	380597	518	17751	362328
2020	373822	512	17602	355708
2021	370834	610	17502	352722
2022	261924	494	14783	246647

За даними таблиці 1 побудуємо лінії тренду діючих суб'єктів господарювання в Україні за період 2014-2022 років (рис. 1).

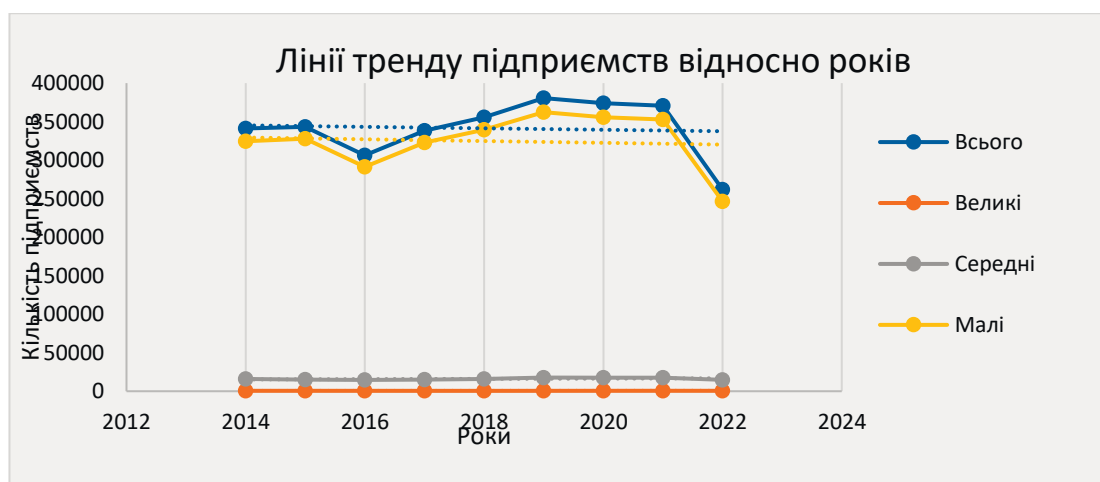

Рис. 1. Графік ліній тренду діючих суб'єктів господарювання в Україні за період 2014-2022 років.

Проаналізувавши графік ліній тренду (рис. 1) діючих суб'єктів господарювання в Україні можемо стверджувати, що з 2014 до 2021 року спостерігається зростання кількості підприємств в Україні, найбільше зростання

є в секторі малих підприємств. Якщо проаналізувати за кожною категорією підприємств, то великі підприємства зростають найінтенсивніше з різким стрибком у 2018 році, середні зростають протягом усього аналізованого періоду, а малі – повільніше і з деякими коливаннями.

Робити прогноз в період повномасштабної війни не легко, оскільки невідомо як війна у майбутньому буде впливати на економічну та політичну ситуацію в країні. Але можна спрогнозувати, що після закінчення війни очікується відновлення і зростання українського бізнесу. Важливо зазначити, що даний аналіз є лише попереднім, а для більш точного аналізу необхідно врахувати й інші фактори, які важко передбачити наперед.

Висновки. З цього дослідження ми можемо зробити висновки, що війна негативно вплинула на динаміку кількості діючих суб'єктів господарювання в Україні. Найбільш нестійкими до негативних впливів виявились малі та середні підприємства. Для відновлення економіки України після війни необхідно створити сприятливі умови для розвитку підприємництва, залучити нові інвестиції та надавати фінансову допомогу.

Незважаючи на всі наслідки війни, українське підприємництво демонструє свою стійкість та продовжує працювати. Українські підприємці – приклад незламності українського народу! Підтримка українського підприємництва є інвестицією в майбутнє України!

Список використаних джерел та літератури

1. Бізнес під час війни: яку підтримку запропонувала влада і як виживає бізнес [Електронний ресурс]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757453>
2. Більшість українських підприємств відновили роботу під час війни, але робочих місць досі недостатньо [Електронний ресурс]. URL: <https://litsa.com.ua/bilshist-ukrayinskix-pidpriyemstv-vidnovili-robotu-pid-chas-vijni/>
3. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Не зупиняйтесь: як змінились умови ведення бізнесу під час воєнного стану. Про сплату податків, умови для найманих працівників та про те, як перенести бізнес в інший регіон. [Електронний ресурс]. URL: <https://mind.ua/openmind/20243421-ne-zupinyatis-yak-zminilis-umovi-vedennya-biznesu-pid-chas-voennogo-stanu>